

ПОЛИТИКА

Nedelja, 07. 05. 2023.

Usamljeni vuk(ovi) digitalnog doba

Prof. dr Aleksandar Jugović*

U ovim danima ogromne kolektivne uznemirenosti i neizmerne tuge, jasno nam je da pucnji u decu od deteta nisu obično nasilje. Ovo brutalno nasilje je poruka društvu. Ako ga tako ne shvatimo bojim se da nećemo izvući pouke bez kojih ne možemo biti bolje društvo.

Dečak koji planirano i „mirno“ ubija svoje najbliže drugarice i drugove iz škole izražava one vrednosti koje globalno društvo favorizuje: agresiju, mržnju, destrukciju, cinizam, bizarnosti, predatorstvo i društveni uspeh po svaku cenu. Nije krivac određeni TV program koji deca (ne)gledaju. U pitanju je društvo u kome je takav TV program moguć i normalan.

To je društvo u kome se deca zabavljaju tako što vode svoje avatare kroz igrice u kojima sistematski odrubljuju glave i pucaju u tela neprijatelja. Iz takve vizure nasilje je privlačno i uobičajeno. Žrtva u koju se puca preko džojstika samo je broj na prvom nivou igrice. Samo put do drugog nivoa. Ili do prvog sprata. Saosećanje i empatija su nešto što ta igrice ne prepoznaje kao uspeh. A razvoj moralne savesti? Ko se bavi time? Materijalno poniženi nastavnici, mediji željni senzacija i lake zarade ili zburnjeni roditelji?

Šta je danas za decu koja digitalno okruženje nose u džepu: stvarnost ili fikcija? Šta je istina a šta laž? Zato planiranje masakra od potištenog i željnog osвете „usamljenog vuka digitalnog doba“ i izgleda kao strateška igrice – precizno planiram koga ubijam i kako idem na sledeći nivo, kada ulazim i kada izlazim iz igrice.

Da li roditelji i nastavnici dovoljno razumeju prirodu digitalnog sveta i model uspeha koji se tamo nudi? A on izgleda kao bajkoviti niz slika srećnih, uvek nasmejanih, bogatih,

poželjnih i moćnih. Hibrid lažnih i stvarnih prizora života. Put ka pritisku koji kod deteta može stvoriti ponor između realne i željene slike o sebi. Međutim, neka ranjiva deca tako razvijaju osećanje manje vrednosti. Drugi im uvek izgledaju privlačnije, uspešnije, lajkovanije i srećnije.

Mi živimo u društvu u kome se brišu granice između intime i privatnosti i gde se sve pretvara u spektakl. I terorizam i ručak rijaliti zvezde. I život i smrt. Ako nisi deo spektakla onda nisi uspešan. Nasilje je uvek spektakl. Dokaz moći i kontrole na drugima. Put u večnost i slavu.

Ma kako protivrečno zvučalo, dete koje lakonski ubija drugu decu u isto vreme mrzi i sebe i svet oko sebe. Bes kao očajnički vapaj za pomoć koji ovog puta niko nije čuo. Zato je jedna od poruka društvu nakon zločina na Vračaru da model obrazovanja koji samo kvantifikuje decu i razvija „bubalačku pamet“ prilično zaboravlja dečje tanane duše. Sistem u kome su, uglavnom, svi nezadovoljni iz svojih razloga: i nastavnici, i roditelji, i deca.

Deca koja su izvršila zločine u školama, prema američkim istraživanjima, obično su bila žrtve zlostavljanja, porodičnih sukoba i mentalnih teškoća roditelja. Posebno onih roditelja koji ispoljavaju agresivno-paranoična ponašanja. To su deca kod koje se mogu pronaći crte psihopatije, depresivnosti, samoubilačkih misli, osećanja progona i samotnjačke prirode ličnosti. Njihova brutalna odmazda jeste ekstremni čin osvete za podsmevanje od vršnjaka.

Po pravilu su to „dobri“, „mirni“ i povučeni učenici. Prema jednom istraživanju postoje dva profila učenika počinitelaca masakra u školama u odnosu na njihov školski uspeh. Prvi profil su „izgubljeni u silaznoj spirali“. To su učenici čije su ocene počele da slabije pre nego što su izvršili nasilni akt. Drugi profil su „savršeni učenici“ koji su imali odličan uspeh na svim školskim poljima.

Iza ovakvih eksplozija besa krije se destruktivni koktel sačinjen od neprepoznatih mentalnih teškoća deteta, roditeljskog okruženja u kome se glorifikuje i drži oružje i „želje za osvetom“ zbog situacije koje dete doživljava kao lično poniženje. Američka iskustva ukazuju da većina počinitelaca ubistava u školi ima roditelje koji su bili sakupljači i ljubitelji oružja. Zato nije slučajno da su uglavnom koristili porodično oružje za napad.

Nažalost, u društvima koja dožive ovakve zločine rađa se „efekat zemljotresa“ u vidu krugova nasilja koje je praćeno rizicima od novih zločina, pretnjama nekih mladih ljudi da će učiniti istu stvar i iskazivanjem podrške „usamljenom vuku osvetniku“ na društvenim mrežama. Novi masakr u okolini Beograda sa više ubijenih ljudi potvrđuje ovu zloćudnu tendenciju. Doživljavamo horozicaciju društva ispod koga tinja nasilje kao užarena lava. Previše skupa cena višedecenijske normalizacije kriminala i nasilja. A put do preumljenja društva ka nekim drugačijim vrednostima je na svima nama.

*Univerzitet u Beogradu, FASPER i FPN